

DOPADY ONEMOCNĚNÍ COVID-19 NA UŽIVATELE DROG A POSKYTOVATELE ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB

Infekce vyvolaná novým typem koronaviru COVID-19 představuje významnou globální zdravotní hrozbu. Lidé, kteří užívají drogy, čelí stejným rizikům jako běžná populace, a proto musí být informováni, aby snížili své riziko infekce. Jsou však vystaveni dalším rizikům, která jsou důležitá při vyhodnocení a snížení rizika infekce COVID-19. Tato další rizika souvisí s chováním spojenými s užíváním drog a s prostředím, ve kterém dochází k užívání drog nebo kde je poskytována adiktologická péče. Riziko představuje vysoká míra fyzické a psychické komorbidity u osob užívajících drogy, skutečnost, že problémy s drogami se častěji vyskytují v marginalizovaných skupinách, a stigmatizace, kterou lidé, kteří užívají drogy, často zažívají.

Obsah

Kontext – šíření onemocnění COVID-19 v EU
Jaká konkrétní rizika hrozí uživatelům drog během pandemie COVID-19?
Podstatné aspekty zajištění funkčnosti adiktologických služeb během pandemie

Evropské monitorovací centrum
pro drogy a drogovou závislost

➤ Tento text je redakčně upraveným překladem Aktuálního sdělení EMCDDA k dopadům onemocnění COVID-19 na uživatele drog a poskytovatele adiktologických služeb (1. aktualizace z 25. 3. 2020). Situace v oblasti řešení prudkého nárůstu onemocnění COVID-19 se rychle vyvíjí. Aktuální informace lze čerpat z pokynů českých orgánů nebo z průběžně aktualizovaných údajů poskytovaných Evropským centrem pro prevenci a kontrolu nemocí a Světovou zdravotnickou organizací. **Webové odkazy na zdroje jsou uvedeny na konci čísla.**

Kontext – šíření onemocnění COVID-19 v EU

➤ Lidé užívající drogy jsou vystaveni stejným rizikům jako obecná populace, a proto je třeba zajistit jejich informovanost o vhodných způsobech snižování rizika nákazy. Uživatelé drog však mohou být vystaveni ještě dalším rizikům, které bude nutné odpovídajícím způsobem vyhodnocovat a minimalizovat. Tato rizika souvisejí s některými typy chování, které se s užíváním drog pojí, jakož i s prostředím, v němž k užívání drog dochází nebo kde je poskytována adiktologická péče. Rizika také umocňuje vysoká míra somatické a psychiatrické komorbidity vyskytující se mezi některými uživateli drog, skutečnost, že problémy s drogami se častěji vyskytují v marginalizovaných komunitách, jakož i stigmatizace, kterou uživatelé drog mnohdy zažívají.

V souvislosti se současnou veřejnozdravotní krizí vystávají mimo jiné i závažné otázky týkající se zdravotní a sociální situace uživatelů drog, zajištění kontinuity služeb pro osoby s adiktologickými problémy a ochrany pracovníků, kteří této skupině obyvatel poskytují péči a podporu.

Cílem tohoto z evropského hlediska koncipovaného materiálu je upozornit na hlavní rizika vznikající v souvislosti s pandemií COVID-19 pro uživatele drog a osoby, které jim poskytují

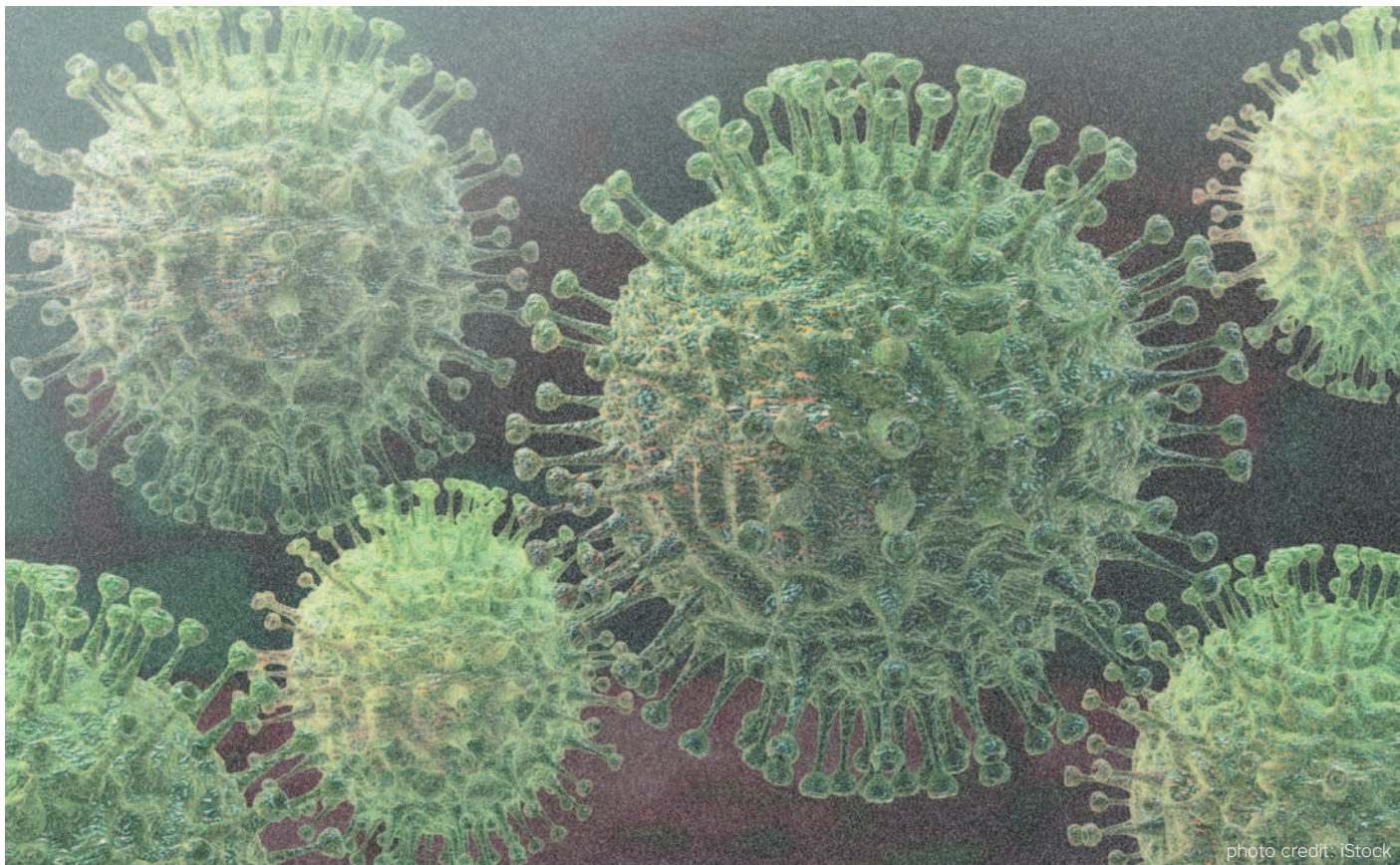

photo credit: iStock

služby, a v případě potřeby podnítit k plánování, revizi a přijetí opatření ve vztahu k různým typům adiktologických služeb.

Bude zapotřebí provést aktuální zhodnocení stavu služeb na celostátní i místní úrovni v kontextu specifických postupů a pravidel uplatňovaných jednotlivými zeměmi v reakci na šíření onemocnění COVID-19 a doporučení vydaných ECDC a WHO. ✕

Jaká konkrétní rizika hrozí uživatelům drog během pandemie COVID-19?

> Uživatelé drog jsou sice ohroženi nákazou COVID-19 stejně jako obecná populace, ale čelí navíc i dalším rizikům, která je třeba brát v úvahu a předcházet jim. Z důvodu předchozích zdravotních problémů i faktorů jejich životního stylu je v Evropě například výrazně ohrožena kohorta stárnoucích uživatelů opioidů. K rekreačnímu užívání drog zase často dochází v prostředí, kde se schází více lidí najednou a drogy nebo aplikační náčiní se zde mnohdy sdílí. V obecnější rovině pak platí, že stigmatizace a marginalizace související s některými formami užívání drog může nejen zvyšovat riziko, ale také vytvářet bariéry bránící propagaci opatření směřujících k omezení rizik.

S některými formami užívání drog se pojí chronické zdravotní problémy, které zvyšují riziko rozvoje závažných onemocnění

Vzhledem k vysoké prevalenci chronických chorobných stavů mezi uživateli drog budou mnozí z nich v případě nákazy COVID-19 vystaveni zvýšenému riziku vážného respiračního onemocnění. Zde je několik příkladů:

- > Mezi klienty zařízení pro léčbu adiktologických poruch je patrná vysoká prevalence chronické obstrukční plicní nemoci (CHOPN) a astmatu, přičemž přitěžujícím faktorem může být i kouření heroínu nebo crack kokainu (Palmer et al., 2012).
- > Mezi pacienty z řad injekčních uživatelů drog a uživatelů kokainu je rovněž výrazný výskyt kardiovaskulárních onemocnění (Thylstrup et al., 2015) (Schwartz et al., 2010).
- > Metamfetamin způsobuje zúžení cév, což může přispět k poškození plic, a bylo rovněž prokázáno, že zneužívání opioidů může negativně ovlivnit fungování imunitního systému (Sacerdote, 2006).
- > Mezi injekčními uživateli drog existuje vysoká prevalence HIV, virových hepatitid a rakoviny jater, což jsou všechno stavy oslabující imunitní systém.
- > Mezi určitými skupinami uživatelů drog je značně rozšířené kouření tabáku a závislost na nikotinu, které mohou zvyšovat riziko vážnějšího průběhu nemoci.

Uživatelé drog infikovaní novým typem koronaviru mohou být vystaveni vyššímu riziku předávkování

Hlavním život ohrožujícím účinkem jakéhokoli opioidu, např. heroínu, je útlum nebo zástava dýchání. Jelikož COVID-19 (jako kterékoli vážné infekční onemocnění plic) může způsobit dýchací obtíže, lze u uživatelů opioidů předpokládat zvýšené

riziko předávkování. V klinickém prostředí i mimo něj se používá jako prostředek prevence předávkování antidotum naloxon, který blokuje tento účinek a eliminuje respirační útlum. Není známo, zda naloxon zabírá na dýchací obtíže způsobované COVID-19.

Riziko nákazy může zvyšovat sdílení náčiní užívaného k aplikaci drog

- > Zatímco sdílení injekčního materiálu zvyšuje riziko virové infekce přenášené krví, např. HIV nebo virové hepatitidy typu B a C, může sdílení inhalačního, vapovacího, kuřáckého nebo injekčního náčiní kontaminovaného novým koronavirem zvýšit riziko nákazy a přispět k jejímu šíření. Virus způsobující COVID-19 se šíří hlavně v osobním styku, mezi lidmi v úzkém vzájemném kontaktu a prostřednictvím kapének z dýchacích cest produkovaných infikovanou osobou při kašli nebo kýchnutí. Virus může rovněž přežívat po relativně dlouhou dobu na některých površích.
- > Informace a doporučení vztahující se k minimalizaci negativních dopadů se většinou zaměřují na rizika spojená s injekčním užíváním, ale již méně pozornosti bývá věnováno dalším způsobům aplikace. Nový koronavirus může představovat i další rizika, která si v současnosti lidé ve větší míře neuvědomují, například přenos infekce sdílením marihuanových cigaret, tabákových cigaret, vapovacího nebo inhalačního náčiní nebo paraferniálních užívaných při injekční aplikaci drog.

Zvýšené riziko expozice onemocnění COVID-19 představují místa s velkou koncentrací osob

Zvýšené riziko možné nákazy COVID-19 mohou pro uživatele drog ze své povahy znamenat některá prostředí, v nichž se tyto lidé často pohybují:

- > K rekreačnímu užívání drog často dochází ve skupině nebo v prostředí s velkou koncentrací osob, čímž se zvyšuje riziko expozice novému typu koronaviru. Toto riziko lze do určité míry snižovat omezením kontaktu s jinými osobami v souladu s přijatými bezpečnostními doporučeními nebo jinými opatřeními, jimiž se omezuje užívání nejrizikovějších míst nebo přístup na taková místa.
- > Adiktologická zařízení, nízkoprahové služby a centra sociální podpory pro uživatele drog mohou působit v prostorách, kde lze omezení kontaktu s dalšími lidmi dodržet jen obtížně, např. v čekárnách nebo společných prostorách. Stejně jako na jiných místech je proto nesmírně důležité zavést vhodná opatření k zajištění bezpečné vzdálenosti mezi lidmi a dodržování hygienických zásad.
- > Uživatelé drog bez domova často nemají jinou možnost než trávit čas na veřejných místech a mají jen omezenou možnost opatřit si prostředky osobní hygieny. Dobrovolná izolace je pro lidi bez domova velkým problémem a jejich přístup ke zdravotní péči je také často velmi omezený. Řešení potřeb uživatelů drog, kteří nemají kde bydlet nebo nemají stálý domov, bude důležitou součástí opatření v této oblasti.

Minimalizovat riziko šíření COVID-19 bude pravděpodobně obzvláště složitým problémem ve věznicích. V tomto prostředí je prevalence užívání drog a infekčních onemocnění vysoká. Jedná se o uzavřené objekty, kde bývá problémem nadměrná obsazenost, špatná infrastruktura a nedostatečná diagnostika různých zdravotních problémů (European Centre for Disease Prevention and Control a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2018).

Riziko přerušení přístupu k adiktologickým službám, sterilnímu aplikačnímu náčiní a životně důležitým lékům

- > V situaci nedostatku personálu, omezení nebo přerušení různých služeb, karantén a restrikcí týkajících se volného pohybu může být problémem zajistit kontinuitu péče o uživatele drog využívající služby adiktologických zařízení. V tomto kontextu je zásadní plánovat kontinuitu provozu s ohledem na nepředvídatelnost událostí. Zařízení pro uživatele drog – zejména malá, lokálně financovaná pracoviště provozovaná neziskovým sektorem, která působí paralelně k formálním strukturám zdravotnických systémů – mohou být v tomto směru obzvláště ohrožena, neboť nemají často možnost čerpat prostředky k zajištění kontinuity péče z jiných zdrojů.
- > Hrozí riziko horšího přístupu k opioidové substituční terapii a dalším nezbytným léčivým přípravkům, jakož i ke sterilnímu aplikačnímu náčiní, zejména za stavu, kdy jsou běžné lékárny nuceny omezit svou otvírací dobu a služby a přerušit výkon dohledu nad vydáváním metadonem. Problematický přístup k medikaci budou mít pravděpodobně obzvláště ty osoby, které jsou v dobrovolné izolaci, uzavřené zóně nebo v karanténě.
- > Omezení pohybu v některých lokalitách z důvodu COVID-19 může také vést k narušení drogových trhů a omezení nabídky nelegálních drog. Taková situace může v mnoha ohledech dolehnout zejména na závislé uživatele drog a mohla by potenciálně vést ke zvýšené poptávce po adiktologických službách. ✕

Podstatné aspekty zajištění funkčnosti adiktologických služeb během pandemie

Zavádění preventivních opatření proti šíření COVID-19 na místech frekventovaných uživateli drog

- > V zájmu omezování přenosu COVID-19 je třeba důrazně odrazovat od sdílení drog nebo aplikačního náčiní a propagovat adekvátní omezení kontaktů s druhými lidmi a respektování hygienických opatření. Je třeba vytvořit vhodné komunikační strategie směrem k jednotlivým typům chování a skupinám uživatelů, včetně marginalizovaných populací, ať už jsou to lidé bez domova, rekreační uživatelé drog nebo uživatelé konopí. Uživatelé drog je třeba vyzvat, aby dle svého uvážení a možností v zájmu ochrany sebe i druhých s konzumací drog přestali nebo ji omezili, a je nutné podniknout kroky k zajištění odborné podpory a pomoci pro osoby, které se chtějí obrátit na příslušné služby. Stejně jako jiné zdravotní a sociální služby, i adiktologická pracoviště, azylové domy pro lidi bez domova a věznice by měly poskytovat jasné informace o způsobech snižování rizika nákazy a distribuovat adekvátní materiály mezi uživatele služeb i jejich personál. Obsahem těchto materiálů by měla být zejména následující témata:

- > Opatření k zajištění osobní ochrany: zdůrazňování správné hygieny rukou a návyků snižujících možné riziko, např. kašláním

www.pixabay.com

nebo kýčání do loketní jamky. Toalety a koupelny je nutné vybavit dostatečným množstvím mýdla a prostředků na usušení rukou po jejich umytí. Na nejexponovanějších místech v rámci zařízení, např. registrační přepážka, vchod, východ, je nutné zajistit dezinfekční gely na ruce s minimálně 60% obsahem alkoholu.

- > Opatření k eliminaci šíření nákazy v okolním prostředí: časté čištění užívaných povrchů, minimální sdílení předmětů, zajištění adekvátního větrání.
- > Je třeba se zamyslet nad stávajícím způsobem komunikace s uživateli drog o rizicích sdílení drog a aplikačního náčiní a dle potřeby jej přizpůsobit tak, aby adekvátně zohledňoval nároky na snižování rizika expozice COVID-19 ve světle možných forem přenosu nákazy (kapénky, povrchy).
- > Rovněž je třeba se zamyslet nad stávající praxí poskytování sterilního injekčního a dalšího aplikačního náčiní (například kuřáckých a inhalačních potřeb) za účelem omezení jeho sdílení mezi uživateli drog a v případě nutnosti ji přizpůsobit tak, aby plnila svůj účel i v nových podmínkách. Nutné bude pravděpodobně navýšení míry distribuce náčiní klientům v osobní karanténě.
- > Uživatele drog i osoby pracující s touto skupinou je třeba nabádat a vyzývat k omezení osobního kontaktu. Lidé by mj. měli zachovávat vzájemný odstup (nepodávat si ruku, nelíbat se apod.), stát od sebe v dostatečné vzdálenosti a omezen by měl být počet osob, které mohou najednou využívat služby zařízení. O problematice omezování fyzických kontaktů, tzv. sociálního distancování, pojednává

podrobněji dokument Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC): <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/considerations-relating-social-distancing-measures-response-covid-19-second>. Zvláštní pozornost je nutné věnovat podpoře a zásobování klientů adiktologických služeb, klientů azylových domů pro lidi bez domova a osob ve výkonu trestu nezbytnými prostředky, díky nimž budou mít možnost chránit sebe i druhé před nákazou.

- > Je třeba stanovit pravidla, kterými se budou jednotlivé služby řídit, pokud se setkají s uživateli drog, kteří vykazují příznaky možné nákazy COVID-19. Jejich součástí bude poskytnutí roušek osobám s respiračními příznaky (kašel, horečka), vymezení izolovaného prostoru a předání takové osoby, respektive nahlášení případu příslušnému pracovišti v souladu s aktuálními pokyny celostátních orgánů. Bližší informace o prevenci a kontrole nákazy COVID-19 ve zdravotnických zařízeních, včetně pracovišť zajišťujících dlouhodobou péči, poskytuje technická zpráva ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/infection-prevention-and-control-covid-19-healthcare-settings>
- > Všeobecné pokyny a informace týkající se specifických skupin pacientů, jako jsou osoby s chronickým onemocněním nebo narušenou funkcí imunitního systému, lze najít zde: <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/information-covid-19-specific-groups-elderly-patients-chronic-diseases-people>

Zajištění kontinuity péče během pandemie

Zásadní bude zajistit kontinuitu základních zdravotních služeb pro uživatele drog. V tomto kontextu je nezbytně nutné odpovídajícím způsobem zabezpečit příslušná pracoviště materiálně

i personálně, ujistit se, že jsou uplatňována opatření k ochraně pracovníků a že provoz programů probíhá s ohledem na stanovené priority.

Zajištění kontinuity služeb:

- > Adiktologická terapeutická zařízení a nízkoprahové programy zajišťující služby v oblasti minimalizace rizik představují pro uživatele drog základní zdravotní péči, jejíž poskytování musí zůstat zachováno i za omezených podmínek.
- > Zajištění nepřerušného provozu adiktologických služeb, včetně přístupu klientů k opioidním substitučním přípravkům a dalším nepostradatelným léčivům, tak bude věcí prvořadého zájmu.
- > Pro případ nedostatku léčivých přípravků nebo jiného vybavení je třeba mít v záloze nějaký nouzový plán.
- > Služby se budou muset připravit na možný podstavec personálu. Bude třeba vypracovat flexibilní plán služeb a nemocenských dovolených, stanovit funkce a pracovní pozice zásadního významu a počítat s alternativou zastupování na základě rotace pracovních míst, která povede k větší univerzálnosti jednotlivých pracovníků.
- > Jednotlivé služby by měly zvážit možnost plánování dočasných alternativních řešení v případě, že bude nutné uzavřít „kamenné“ provozy (např. poskytování služeb online, výdej medikamentů a pomůcek prostřednictvím lékáren, domácí návštěvy, telefonáty nebo videohovory jako forma diagnostických intervencí a následných kontrol apod.), a přizpůsobit tomu dosavadní program, např. prodloužení režimu preskripce substitučních přípravků na doma.
- > Na základě celostátních pokynů může během trvání pandemie vzniknout nutnost přerušit nebo omezit osobní setkání ve formě individuálních či skupinových sezení, případně přistoupit k alternativním formám takové interakce.
- > Důležitým aspektem bude dostupnost a nabídka služeb pro uživatele drog z řad lidí bez domova, neboť tato skupina bude mít často omezenou možnost se chránit a izolovat od ostatních lidí. Aktuální pokyny pro azylové domy pro lidi bez domova vydalo americké Centrum pro kontrolu a prevenci nemocí <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>

Důležitá opatření k zajištění ochrany poskytovatelů služeb během pandemie:

- > informování personálu o nezbytných preventivních opatřeních (viz preventivní opatření výše);
- > vybavení personálu nezbytnými ochrannými pomůckami a přijetí postupů k omezování rizik přenosu nákazy na pracovníky i pacienty, včetně využití fyzických bariér chránících pracovníky, kteří přicházejí do styku s klienty, jejichž infekční status není znám;
- > minimalizace počtu členů personálu, kteří přicházejí do osobního kontaktu s klienty, a zavedení odpovídajících

pravidel a postupů určených k omezování rizik ve vztahu ke klientům s respiračními symptomy;

- > přehodnocení pracovního působení členů personálu a dobrovolníků, u nichž existuje vysoké riziko vážnějšího průběhu COVID-19 (osoby vyššího věku nebo již trpící jiným onemocněním), včetně případného zavádění distančního pracovního režimu;
- > pořádání pravidelných virtuálních setkání, díky nimž bude možné neprodleně reagovat na aktuální vývoj místní situace a rychle se měnící opatření přijímaná místními samosprávami i ústředními vládními orgány. ✕

Literatura a další zdroje informací

A European Centre for Disease Prevention and Control and European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018), 'Guidance in Brief: Prevention and control of blood-borne viruses in prison settings', (k dispozici na http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/ecdc/brief-guidance-blood-borne-viruses-in-prison_en)

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017), 'Health and social responses to drug problems: a European guide', (k dispozici na http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide_en).

Palmer, F., Jaffray, M., Moffat, M. A., Matheson, C., McLernon, D. J., Coutts, A. and Haughney, J. (2012), 'Prevalence of common chronic respiratory diseases in drug misusers: a cohort study', *Primary Care Respiratory Journal* 21(4), s. 377–83.

Sacerdote, P. (2006), 'Opioids and the immune system', *Palliative Medicine* 20 Suppl 1, s. 9–15.

Schwartz, B. G., Rezkalla, S. and Kloner, R. A. (2010), 'Cardiovascular Effects of Cocaine', *Circulation* 122(24), s. 2558–69.

Thylstrup, B., Clausen, T. and Hesse, M. (2015), 'Cardiovascular disease among people with drug use disorders', *International Journal of Public Health* 60(6), s. 659–68.

Zdroje informací v ČR

<https://koronavirus.mzcr.cz/>
<http://www.szu.cz/tema/prevence/2019ncov>
<https://www.mpsv.cz/web/cz/informace-ke-koronaviru>
<https://www.drogy-info.cz/article/koronavirus/>
<https://www.lkcr.cz/>
<http://www.apsscr.cz/cz/asociace/aktuality>

Zdroje informací v Evropě a ve světě

EMCDDA:
stránky věnované tématu COVID-19:
<http://www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19>

Evropa:

ECDC:

- <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>
- opatření Evropské komise a tým pověřený řešením situace kolem koronaviru:
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en
- Evropské vědecko-mediální centrum European Science Media Hub (Evropský parlament):
<https://sciencemediahub.eu/>

WHO Evropa:

- <http://www.euro.who.int/en/home>
- European Harm Reduction Network:
<https://www.correlation-net.org/covid-19-resource-centre/>

Svět:

CDC:

- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/index.html>
a
<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>

WHO:

- <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Poděkování

EMCDDA děkuje následujícím expertům za revizi informací obsažených v tomto materiálu (verze z 23. března 2020):

Prof. Alexander Baldacchino, nově zvolený prezident Mezinárodní společnosti pro léčbu závislostí (International Society of Addiction Medicine, ISAM), <https://isamweb.org/>

Prof. Giuseppe Carrá, Università degli Studi Bicocca, Milán (Itálie)

Dr. Ernesto De Bernardis, centrum léčby závislostí SerT Lentini (SR) Itálie, SITD (Itálie), <http://www.sitd.it>

Prof. Dr. Geert Dom, prezident Evropské federace společností pro výzkum závislostí (European Federation of Addiction Societies, EUFAS), <http://www.eufas.net/>

Prof. Marta Torrens, docentka psychiatrie na Universitat Autònoma de Barcelona, Ústav neuropsychiatrie a závislostí, Hospital del Mar, Barcelona (Španělsko).

Český překlad tohoto dokumentu je publikován se svolením EMCDDA a je plnou zodpovědností překladatele.

Původní dokument *EMCDDA update on the implications of COVID-19 for people who use drugs (PWUD) and drug service providers* viz

http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/covid-19-and-people-who-use-drugs?fbclid=IwAR1R1z_fsAdA-wD_g6Lp1nPIAhA-3fhPsEZjot-DhcHeyeFFi6GY4ixiyPKM

Obsah této publikace nemusí nutně odrážet oficiální stanoviska jednotlivých partnerů EMCDDA, členských zemí EU nebo jakýchkoli institucí či orgánů Evropské unie. Bližší informace o Evropské unii jsou k dispozici na internetu (<http://europa.eu>).

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Doporučená citace

EMCDDA. 2020. Dopady onemocnění COVID-19 na uživatele drog a poskytovatele adiktologických služeb. Zaostřeno 6 (3), 1–8.

OZNÁMENÍ / ODKAZY

Informace o drogové situaci a o situaci v oblasti hazardního hraní v ČR <https://www.drogy-info.cz/>.

Veškeré publikace vydané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti, včetně všech čísel Zaostřeno, jsou v elektronické podobě ke stažení na <https://www.drogy-info.cz/publikace/>.

Případné objednávky tištěných publikací zasílejte na e-mail: grygarova.marketa@vlada.cz.

Mapa pomoci

<https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/>.

– změny kontaktních údajů zasílejte na e-mail: grygarova.marketa@vlada.cz.

Kalendář akcí

<https://www.drogy-info.cz/kalendar-akci/> – informace o vzdělávacích akcích a seminářích v adiktologii nebo zajímavých pro obor adiktologie, které je možno v kalendáři zveřejnit, zasílejte na e-mail: grygarova.marketa@vlada.cz.

Reedice projektu „Když musíš, tak musíš“

DVD s 6 dokumentárními filmy o drogách – objednávky zasílejte na e-mail: grygarova.marketa@vlada.cz.

Aplikace UniData a PrevData k evidenci klientů a intervencí v drogových službách včetně uživatelské podpory

<http://www.drogovesluzby.cz/>.

Internetová stránka Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA):

<http://www.emcdda.europa.eu/>.

Evropská zpráva o drogách EMCDDA

<http://www.emcdda.europa.eu/edr2018>.

Národní stránky na podporu odvykání kouření

<https://www.koureni-zabiji.cz/>.

Národní linka pro odvykání kouření 800 35 00 00.

Národní stránky pro snížení rizik hazardního hraní

<https://www.hazardni-hrani.cz/>.

Národní stránky pro podporu omezení konzumace alkoholu: <https://www.alkohol-skodi.cz/>.